

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2022/2023-23)

1 ARALIK DÜNYA AIDS GÜNÜ (2022)

İnsan immün yetmezlik virüsü olarak tanımlanan HIV (Human immunodeficiency virus), vücudumuzdaki bağışıklık sistemine saldıran bir virüstür.¹ HIV, vücuda girdikten sonra vücudun bağışıklık sisteminde görev alan CD4 lenfosit hücrelerini harap ederek onların miktarının azalmasına dolayısıyla vücudun enfeksiyonlara ve hastalıklara açık hale gelmesine neden olur. HIV tedavi edilmediği takdirde ileriki yıllarda AIDS (Erişkin İmmün Yetmezlik Sendromu)' e sebep olabilmektedir.² HIV tedavisi olunmadan AIDS'li kişiler yaklaşık 3 yıl yaşayabilmektedir.³

HIV semptomları çok çeşitlidir, kişilere ve hastalığın evresine göre değişebilmektedir. HIV bulaşından 2-4 hafta sonra kişilerin 2/3 ünde grip benzeri belirtiler (ateş, titreme, terleme, boğaz ağrısı, büyümüş lenf nodları, yorgunluk, kas ağrısı gibi) ortaya çıkmaktadır. Bu belirtiler birkaç günden birkaç haftaya kadar sürebilmekle birlikte bazı kişilerde hiç görülmemektedir. Bu erken evre **akut dönem** olarak adlandırılmaktadır. İkinci evre kronik HIV enfeksiyonu dönemidir, **latent dönem** olarak da adlandırılmaktadır. Bu dönemde çok düşük seviyelerde de olsa virüs hala çoğalmaya devam etmektedir. Bu evrede bireyler tedavisiz 10- 15 yıl hayatta kalabilmektedir. Ancak reçete edilen HIV ilacını düzenli bir şekilde kullanıp viral yükü azalan bireyler kaliteli bir yaşam sürdürebilmekte ve partnerlerine HIV bulaştırmadan güvenli bir şekilde cinsel ilişkiye girebilmektedir. Eğer tedavi olunmazsa vücudun bağışıklık sisteminin zayıflayarak çeşitli enfeksiyonlara ve kanserlere açık hale geldiği son evre ise **AIDS ya da geç dönemdir.**⁴

Bireylerin HIV' e yakalanma riskini artıran davranışlar ve koşullar şunlardır:

- Güvenli olmayan anal ve vajinal cinsel ilişki
- Başka bir cinsel yolla bulaşan enfeksiyona sahip olmak (sfiliz, klamidy, frengi vb.)
- Alkol ve uyuşturucu kullanımı
- Uyuşturucu kullanımı sırasında ortak kullanılan iğne ve enjektörler
- Steril olmayan şartlarda yapılan kan transfüzyonu ve tıbbi girişimler
- Sağlık personeline kaza ile iğne batması

HIV bir bireye enfekte kişinin kan, anne sütü, sperm ve vajinal sıvı gibi vücut sıvılarıyla karşılıklı temas yoluyla bulaşır. Hamilelik ve doğum eylemi sırasında da anneden bebeğe geçişi görülebilmektedir. Bu bulaş gebelik sırasında HIV pozitif anneye ve doğduktan sonra bebeğe antiretroviral (virüsü baskılayan) ilaç tedavisi başlanarak ve doğumun sezaryen ile gerçekleştirilmesiyle minimum düzeye indirilebilmektedir.⁵

HIV nasıl bulaşmaz?⁶

- Sinekler, böcekler ve keneler tarafından ısırılmayla
- Tükürük, gözyaşı ve ter yoluyla
- HIV pozitif biriyle öpmek, sarılmak, dokunmak ve tokalaşmakla

¹ [Internet] <https://www.cdc.gov/hiv/basics/whatishiv.html> Erişim Tarihi: 16.11.2022

² [Internet] http://www.hatam.hacettepe.edu.tr/HATAM_HIV_AIDS_klinik_ozel_041217.pdf Erişim Tarihi: 16.11.2022

³ [Internet] <https://www.hiv.gov/hiv-basics/overview/about-hiv-and-aids/what-are-hiv-and-aids> Erişim Tarihi: 16.11.2022

⁴ [Internet] <https://www.hiv.gov/hiv-basics/overview/about-hiv-and-aids/symptoms-of-hiv> Erişim Tarihi: 17.11.2022

⁵ [Internet] <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/hiv-aids> Erişim Tarihi: 17.11.2022

⁶ [Internet] <https://www.cdc.gov/hiv/basics/hiv-transmission/not-transmitted.html> Erişim Tarihi: 18.11.2022

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI

TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2022/2023-23)

➤ Hava yoluyla

Dünyada HIV salgını başlangıcından bu yana 84,2 milyon kişiye HIV bulaşmıştır. 2021 yılı verilerine göre şu an küresel düzeyde 38,4 milyon kişi HIV ile beraber yaşamaktadır. 2021 yılında 1,5 milyon insanda HIV enfeksiyonu ortaya çıkmış ve 650.000 kişi ise AIDS ile ilişkili hastalıklara bağlı olarak yaşamını yitirmiştir. ⁷ Ülkemizde ise 1985 yılından 31 Aralık 2021 tarihine kadar doğrulama testi pozitif olup bildirimi yapılan 30.293 HIV(+) kişi ve 2083 AIDS vakası mevcuttur. Vakaların %81,2 si erkek, %18,8 'i kadın olup bu vakaların büyük çoğunluğunu 25- 34 yaş grubu oluşturmaktadır. Vakaların %36' sını cinsel yolla bulaşmakta olup bunların %66,4 ü heteroseksüel cinsel ilişkidir. Bunun yanı sıra 2021 yılında 2922 HIV(+) ve 80 AIDS vakası görülmüş olup 2020 yılıyla karşılaştığımızda bu sayıların artmış olduğu gözlenmektedir. (2020 yılında 2900 HIV(+) ve 72 AIDS vakası görülmüştür.)⁸

Her yıl 1 Aralıkta kutlanan Dünya AIDS Günü ; HIV ile birlikte yaşayan insanlara destek olunması, HIV ile mücadelede birleşilmesi ve AIDS yüzünden ölenleri anmak için bizlere fırsat sunan küresel bir farkındalık günüdür.⁹ Bu sene UNAIDS (Birleşmiş Milletler HIV/AIDS Programı) tarafından 1 Aralık Dünya AIDS günü için **"EQUALİZE (EŞİTLE)"** teması belirlenmiştir.¹⁰

"EŞİTLE" sloganı eşitsizlikleri ele almak ve AIDS'in sona ermesine yardımcı olmak için gereken pratik eylemlere yönelik bir hareket çağrısıdır. Bu çağrı ; herkesin iyi hizmet alabilmesi için HIV testi, tedavisi ve önlenmesine yönelik hizmetlerin kalitesini, kullanılabilirliğini ve ulaşılabilirliğini artırmayı ve HIV ile yaşayan insanların karşılaştığı dışlanma ve damgalanmayla mücadele için yasalarda, politikalarda ve uygulamalarda reformlar yapmayı içerir.

Virüsten korunmak için şu önlemlere özen gösterilmelidir:^{11,12}

- ✓ Güvenli cinsel ilişki için erkek prezervatifi ve kadın kondomu kullanın ve bunların doğru şekilde takıldığından emin olun.
- ✓ Cinsel partner sayınızı sınırlandırın.
- ✓ İğne, şırınga, tıraş bıçağı gibi kesici ve delici aletleri kullanırken dikkatli olun ve ortak kullanmayın.
- ✓ Cinsel olarak aktifseniz aralıklı olarak test yaptırın.
- ✓ Damar içi madde ve uyuşturucu kullanımından kaçının.

<https://www.paho.org/en/campaigns/world-aids-day-2022>

⁷ [Internet] <https://www.unaids.org/en/resources/fact-sheet> Erişim Tarihi: 18.11.2022

⁸ [Internet] <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/bulasici-hastaliklar/hiv-aids/hiv-aids-liste/hiv-aids-istatistik.html> Erişim Tarihi: 18.11.2022

⁹ [Internet] <https://www.worldaidsday.org/about/> Erişim Tarihi: 19.11.2022

¹⁰ [Internet] <https://www.who.int/campaigns/world-aids-day/2022> Erişim Tarihi: 19.11.2022

¹¹ [Internet] <https://scdhec.gov/infectious-diseases/hiv-std-viral-hepatitis/protect-yourself-hivaids> Erişim Tarihi: 20.11.2022

¹² [Internet] <https://www.cdc.gov/hiv/basics/hiv-prevention/inject-drugs.html> Erişim Tarihi: 20.11.2022